

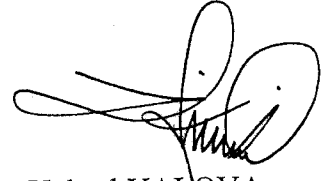
2/956-15009/35724

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Pasaport Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi
ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Yüksel YALOVA
Aydın Milletvekili

GEREKÇE

Pasaport Kanununun 22 nci maddesi "...vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilemez." Hükmü amirdir. Ancak bu madde bugünkü haliyle Anayasaya aykırıdır.

Anayasanın "Temel Haklar ve Ödevler" başlıklı ikinci kısmının ikinci bölümünde kişinin hakları ve ödevleri düzenlenmiş; bu bölümde yer alan "Yerleşme ve seyahat hürriyeti" başlıklı 23 üncü maddesinde ise, herkesin yerleşme ve seyahat hürriyetine sahip olduğu belirtilerek vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabileceği hükmüne yer verilmiştir. Ancak bu maddede, sınırlamayı hangi organ veya merciin yapmaya yetkili olduğu hususunda herhangi bir belirleme yapılmamış ise de, bu husus Anayasanın 38 inci maddesinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle açıklığa kavuşturulmuştur. Anayasanın 38 inci maddesine 4709 sayılı Kanunla eklenen fıkra ile "İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz" hükmü getirilmiştir. Bu değişiklikle birlikte, Anayasada sayılına kişi hürriyetlerinin idare makamlarınca kısıtlanmasını öngören tüm yasal düzenlemeler Anayasaya aykırı hale gelmiştir. Pasaport Kanununun 22 nci maddesinde idareye (vergi dairelerine) verilen, vergi borcu nedeniyle yurt dışına çıkma yasağı uygulama yetkisi de bu kapsamda Anayasaya açıkça aykırıdır. Bir müeyyidenin ancak mahkeme kararıyla uygulanması gereklidir.

Benzer bir durum 4389 sayılı Bankalar Kanununda düzenlenmiştir. 4389 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin 5/bc, maddesinde, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun, bankaların yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak, tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının...yurt dışına çıkmalarını yasaklama...tedbirinin alınmasını ilgili mahkemeden istemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Bu hüküm, yani banka ortaklarının yurt dışına çıkma hürriyetlerini kısıtlama yetkisinin mahkemeye verilmesi yolundaki hüküm yukarıda yaptığımız açıklamalara göre Anayasaya uygun bir düzenlemedir. Pasaport Kanununun 22 nci maddesi ise Anayasa değişikliğinden önce yürürlüğe girmiş ise de, Anayasanın 11 inci maddesinde öngörülen Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü hükmü karşısında, artık bir an önce değiştirilmesi veya Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi gereken bir madde haline gelmiştir. Bu nedenle Bankalar Kanunu'nda olduğu gibi, benzer şekilde Anayasa'nın ilgili hükümlerine uygun yeni bir düzenlemenin yapılması daha doğru olacaktır.

Pasaport Kanununun 22. maddesi ;

“... vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilemez.” Hükümünü amirdir. Ancak bu madde bugünkü haliyle Anayasaya aykırıdır.

Anayasaya aykırılık nedeni :

Anayasanın “Temel Haklar ve Ödevler” başlıklı ikinci kısmının ikinci bölümünde kişinin hakları ve ödevleri düzenlenmiştir; bu bölümde yer alan “Yerleşme ve seyahat hürriyeti” başlıklı 23. maddesinde ise, herkesin yerleşme ve seyahat hürriyetine sahip olduğu belirtilerek vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabileceği hükmüne yer verilmiştir. Ancak bu maddede, sınırlamayı hangi organ veya merciin yapmaya yetkili olduğu hususunda herhangi bir belirleme yapılmamış ise de, bu husus Anayasanın 38. maddesinde 4709 sayılı yapılan değişiklikle açıklığa kavuşturulmuştur. Anayasanın 38. maddesine 4709 sayılı Kanunla eklenen fıkra ile “İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz” hükmü getirilmiştir. Bu değişiklikle birlikte, Anayasada sayılan kişi hürriyetlerinin idare makamlarınca kısıtlanmasını öngören tüm yasal düzenlemeler açıkça Anayasaya aykırı hale gelmiştir. Pasaport Kanununun 22. maddesinde idareye (vergi dairelerine) verilen, vergi borcu nedeniyle yurt dışına çıkma yasağı uygulama yetkisi de bu kapsamda Anayasaya açıkça aykırıdır. Bu müeyyidenin ancak mahkeme kararıyla uygulanması gereklidir.

Benzer bir durum 4389 sayılı Bankalar Kanununda düzenlenmiştir. 4389 sayılı Kanunun 14. maddesinin 5/bc. maddesinde; Tasarruf mevduatı Sigorta Fonunun, bankaların yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak, tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının ... yurt dışına çıkmalarını yasaklama ... tedbirinin alınmasını ilgili mahkemeden istemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Bu hüküm, yani banka ortaklarının yurt dışına çıkma hürriyetlerini kısıtlama yetkisinin mahkemeye verilmesi yolundaki hüküm yukarıda yaptığımız açıklamalara göre Anayasaya uygun bir düzenlemedir. Pasaport Kanununun 22. maddesi ise Anayasa değişikliğinden önce yürürlüğe girmiş ise de, Anayasanın 11. maddesinde öngörülen Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü hükmü karşısında, artık bir an önce değiştirilmesi veya Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi gereken bir madde haline gelmiştir. Bu nedenle Bankalar Kanunu’nda olduğu gibi, benzer şekilde Anayasa’nın ilgili hükümlerine uygun yeni bir düzenlemenin yapılması daha doğru olacaktır.

Pasaport Kanununun 22/1. maddesinin bugünkü hali ;

“Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memlekettten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zaruri hallerde İçişleri Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir”.

Önerilen yeni metin aşağıdaki gibi olmalıdır ;

“Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memlekettten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zaruri hallerde İçişleri Bakanının teklifi ve Başbakanın onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir”.

PASAPORT KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

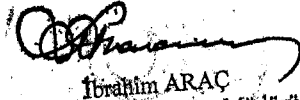
MADDE 1.- 15.7.1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun değişik 22 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, pasaport veya seyahat vesikası verilmez.

MADDE 2.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aşlı gibidir

İbrahim ARAC
Kanunlar ve Kararlar Müdürü